

SÂNPETRU MARE

Sediul consiliului local: Sânpetru Mare nr. 1, telefon/fax 0256/376001;

Coordonate:

46°02'44" lat. N;
20°48'59" long. E;

Repere istorice:

-1333 - este consemnat documentar ca sat românesc în forma **sacerdos de Sancto Petro**;

-1404 - în localitate începe să se așeze populație sârbă;

-1558 - numele satului este sârbizat - **Velika Szent Peter** (Sânpetru Mare)

-1748 - se stabilesc coloniști români din Ardeal, apoi germani;

-1796 - pe hotarul defalcat al satului Sânpetru Mare este întemeiată așezarea Sânpetru Mic de către coloniști germani;

-1860 - au loc mari inundații ale Mureșului la Igrîș;

-1868 - Sânpetru Mic devine comună de sine stătătoare;

-1877 - holera face multe victime printre locuitorii din Sânpetru Mare;

-1883 - în Igrîș trăiau 2 540 de români ortodocși și 24 de germani catolici;

-Igrîșul sărbătorește patru decenii de la înființarea Societății Corale;

-1936 - Sânpetru Mare avea școală primară, școală confesională sârbă, cor bărbătesc, monument al eroilor, fabrică de cărămidă, societate de lectură sârbească, gară, oficiu postal

-23 iunie 1938 - se naște la Igrîș academicianul **Ioan Munteanu**, medic primar;

-31 octombrie 1938 - se naște la Igrîș istoricul **Ioan Munteanu**, prof. univ. dr.;

-1947 - se stabilește la Igrîș, cu familia, **Leon Jebeleanu**, viitor medic primar;

-1948 - satul Igrîș este electrificat, dar curentul electric este tras din județul Arad, de la Nădlac;

-2002 - românii din satul Igrîș reprezentau 10 la sută din populație, pentru ca în anul 2009 procentul lor să treacă de 30 la sută din totalul populației;

2008 -2009 - este asfaltat drumul județean Sânpetru Mare-Igrîș (Mureș);

Populația stabilă la 1 ianuarie 2010 - total: 3 353 de persoane, dintre care:

- masculină = 1 674 de persoane

- feminină = 1 679 de persoane

Numărul locuințelor la 1 ianuarie 2010: 1 386

Sate componente: Sânpetru Mare și Igrîș (1179);

Instituții școlare: Școli cu clasele I-VIII: Sânpetru Mare și Igrîș; Grădinițe cu program normal: Sânpetru Mare și Igrîș (1121, Egris);

Instituții sanitare: Cabinete medicale: Sânpetru Mare (trei) și Igrîș; Punct farmaceutic: Sânpetru Mare; Dispensar sanitar-veterinar: Sânpetru Mare;

Instituții culturale: Cămine culturale: Sânpetru Mare și Igrîș; Bibliotecă: Sânpetru Mare;

Baze: Terenuri de fotbal: Sânpetru Mare și Igrîș.

Biserici: Biserici ortodoxe române: Sânpetru Mare (1940) și Igrîș (1819); Biserică ortodoxă sârbă: Sânpetru Mare (1779); Biserică romano-catolică: Sânpetru Mare (1889); Biserică greco-catolică: Igrîș; Biserici pentecostale: Sânpetru Mare (2004) și Igrîș (1992); Biserică baptistă: Igrîș (1920);

Ruga: Ruga bisericii ortodoxe române Sânpetru Mare (23 aprilie-Sfântul Gheorghe) și Igrîș (8 noiembrie-Sfinții Arhangheli Mihail și Gavril); Ruga bisericii ortodoxe-sârbe Sânpetru Mare (22 mai);

Cetățeni de onoare: acad. Ioan Munteanu, Milivoi Trifunșchi.

PRIMĂRIA ȘI CONSILIUL LOCAL AL COMUNEI SÂNPETRU MARE

Popovici Viorel	primar	Iovanov Miroslav, consilier	UPSC
Hadnagy Milovan	viceprimar	Jicu Gavrilă, consilier	PDL
Avram Iovan, consilier	PR	Merce Răzvan-Mircea, consilier	PSD
Belențan Jivoian, consilier	PNL	Petcov Dragomir Zlatomir, consilier	PDL
Crista Dimitrie Cornel, consilier	UPSC	Pop Virgiliu Ioan, consilier	PNL
Dragomir Dan, consilier	PDL	Roșu Floria, consilier	PNȚCD
Gavra Octavian, consilier	PIN	Stoianov Paia, consilier	PSD

SÂNPETRU MARE

BIBLIOTECA ABAȚIEI
CISTERCIENE

La Igrîș a funcționat începând cu secolul al XII-lea prima bibliotecă medievală atestată documentar pe teritoriul actual al României și consemnată în documente franceze. Biblioteca a aparținut mănăstirii cisterciene din localitate, situată pe malul stâng al râului Mureș. Abația a avut ca și ctitor în anul 1179 pe Ana de Chatillon, prima soție a regelui Béla al III-lea al Ungariei și mamă a regelui Andrei al II-lea, originară din Franța. Mănăstirea a fost întemeiată ca abație-filială a mănăstirii călugărilor cistercieni de la Pontigny din Burgundia, fiind locuită inițial de călugări veniți din Franța. Numele maghiar atribuit mănăstirii și ulterior localității, Egres, înseamnă „Poarta Cerului” sau „Poarta Raiului”. Există și varianta care spune că numele localității vine de la cuvântul „egresch”, ceea ce în maghiară ar avea două sensuri: „coa-căză” și „locul zânelor”.

Călugării cistercieni duceau o viață plină de privațiuni. Lucrau „zi lumină” în folosul sătenilor din Igrîș, pe care-i inițiau cu tot ce descopereau nou... Călugării au adus pe malul Mureșului soiurile de viță nobilă din Burgundia natală, iar despre vin se spunea că era singura lor sursă de putere, căci se hrăneau doar cu brânză, castane și fierturi din frunze de fag. Nu aveau chilii și dormeau toți într-o cameră, pe paie. Se trezeau la ora trei dimineața și din trei în trei ore aveau slujbe religioase. Datorită vieții aspre, nu trăiau decât 35-40 de ani.

Biblioteca igrîșeană adăporea cărți ale unor clasici latini precum Cicero, Seneca, Quintilian și Suetonius. Tot acolo se găseau cărți ale unor autori medievali ca Grigore de Nazianz, Anselm de Canterbury, Yves de Chartres. Cercetătorii R. Constantinescu și E. Lazea susțin că în biblioteca mănăstirii existau 1 229 de cărți latine împrumutate de la Pontigny, „atestând documentar pentru prima dată de la nașterea neamului românesc un contact livresc cu cultura-mamă, cultura latină”. Conform ritualului monastic apusean, și în abația din Igrîș lectura era comună. Se făcea cu voce tare în biserică și în sala de mese. Locul de păstrare a cărților în incinta mănăstirii cisterciene era o nișă făcută în zid denumită **armarium**, aflată lângă in-

trarea în biserică, ori spații închise cu uși de lemn aflate în **refectoriu** (sala de mese).

O filială a mănăstirii din Igrîș a luat ființă în anii 1205-1206 în Țara Făgărașului, la 43 de kilometri de Sibiu, pe drumul ce vine dinspre Brașov, în lunca Oltului, la Cârța, ruinele abației păstrându-se până azi (**foto**). Mănăstirea de la Cârța (Kerz) este considerată

drept una dintre cele mai frumoase și mai impozante biserici fortificate din Transilvania, unul dintre cele mai vechi și mai importante monumente ale goticului timpuriu din această parte a Europei, dar, în același timp, puțin cunoscut. Teritoriul pe care a fost fondată și construită abația Cârța i-a fost donat de către regele Andrei al II-lea al Ungariei (1205-1235) lui Benedict, voievodul Transilvaniei.

În mănăstirea din Igrîș a fost înmormântată soția regelui Andrei al II-lea al Ungariei Yolanda de Courtenay, fiica lui Pierre d'Auxerre, împăratul latin al Constantinopolului. Așezământul monahal a fost distrus în urma invaziei hoardelor mongole din anul 1241, odată cu el a dispărut și faimoasa bibliotecă medievală. Abația a fost reconstruită la scurt timp după aceasta, dar a fost distrusă de cumani între anii 1279 - 1283. În micul punct muzeistic din Igrîș, aflat lângă Casa Națională, se mai păstrează și azi câteva pietre din temelii abației de odinioară...

SÂNPETRU MARE

CU BACUL PESTE MUREȘ

Râul Mureș desparte nord-estul județului Timiș de județul Arad. Bacul de la Igrăș a transportat generații de localnici peste Mureș, către Șemlacul arădean, în satul timișean din Lunca Mureșului meseria de pontonier fiind și azi la loc de mare cinste. În apropiere se află Insula Igrăș, cu o suprafață de trei hectare, o zonă naturală protejată.

CASA NAȚIONALĂ

Casa Națională (Căminul cultural) din Igrăș a fost ridicată între anii 1934-1936 cu contribuția igrășenilor. A fost proiectată de **Victor Vlad**, arhitectul Bisericii ortodoxe române din Piața Mocioni din Timișoara. Sala de spectacole a Căminului din Igrăș are o capacitate de 450 de spectatori.

MOARA CU CAI

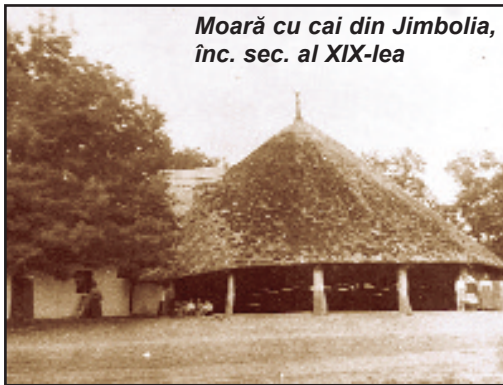
Moara cu cai este cunoscută în țara noastră din antichitate, mai ales în zona cetăților grecești din Dobrogea, apoi și în Dacia romană, dar primul document care atestă existența morilor cu cai pe teritoriul țării noastre este Registrul notarului genovez de la Chilia, din anii 1360-1366.

În lunile iulie-august 1977, Muzeul Civilizației Populare Tradiționale „ASTRA” - muzeu etnografic în aer liber - a trimis o echipă de cercetători în județul Timiș pentru depistarea unei mori cu cai și pentru a obține informații necesare reconstrucției acesteia.

Moara cu cai din Sânpetru, reconstruită la Sibiu

Moară cu cai din Jimbolia, înc. sec. al XIX-lea

În comuna Sânpetru Mare, în gospodăria unui plugar șvab, **Peter Wischet**, muzeograful sibieni au descoperit elemente ale unei mori cu cai care fusese construită în 1829 și demontată în 1940. Au găsit astfel „părți din roata mare de lemn, roata maseletă, axul de metal al roții, fragmente din grinda ce susținea roata pe fus, piatra de jos a instalației, coșul, parparița (mică piesă metalică fixată în piatra alergătoare de la moară, în care intră capătul de sus al fusului), lagărul de oțel al roții și sita morii”, după cum arată inventarul descoperirii. Alte elemente ale unei mori cu cai au fost găsite în

SÂNPETRU MARE

satul Lenauheim, în gospodăria lui Michael Klein. Asemenea mori cu cai au funcționat în secolele al XIX-XX și la Biled, Variaș și Jimbolia.

Moara cu cai de la Sânpetru, reconstituită în Muzeul „ASTRA” din Sibiu, conform spe-

cialiștilor, „apartine tipului de moară cu transmisie indirectă, cu angrenaj compus și tracțiune pe roata dințată, dispusă în plan inferior”, fiind considerată „punctul final al evoluției instalațiilor cu tracțiune animală pentru măcinarea cerealelor”.

ACADEMICIANUL

Ioan Munteanu, medicul chirurg care va deveni în anul 2004 membru de onoare al Academiei Române, s-a născut la 23 iunie 1938 în satul Igrăș. Școala primară a urmat-o în satul natal, gimnaziul și studiile liceale le-a făcut la Timișoara, la Liceul „Vincențiu Babeș” (Fabric), iar Facultatea de Medicină din Timișoara a absolvit-o cu media 10 în anul 1961. În 1972 devine doctor în medicină. Urcă treptele profesionale și cele didactice, devenind șeful Clinicii I de Obstetrică-Ginecologie (1980-1987), din 1987 șeful Clinicii Universitare de Obstetrică-Ginecologie „Bega”, din 1990 profesor la Universitatea de Medicină și Farmacie „Victor Babeș” din Timișoara.

În anul 2009, profesorul Munteanu a împlinit 46 de ani de activitate didactică și se poate mândri că, pe lângă numeroasele serii de studenți, a format doi profesori universitari, patru conferențieri, cinci șefi de lucrări și nouă asistenți! După anul 1990 i s-a recunoscut dreptul de a conduce lucrări de doctorat (total, 21 de doctoranzi). Sutelor de lucrări publicate în reviste de specialitate sau comunicate la manifestări științifice li se adaugă peste

douăzeci de volume de autor sau în colaborare. Tratatul de Obstetrică apărut în anul 2000 la Editura „Academiei Române”, București (cuprinzând 1 460 pagini, cu un tiraj de 1.500 de exemplare, 200 dintre acestea au fost donate Bibliotecii Academiei Române) poate fi considerat chintesența de o viață a unui medic excepțional. În anul 2006 apare ediția a doua a Tratatului, în două volume, cuprinzând 1 584 de pagini. În anul 1990 profesorul Ioan Munteanu a fost invitat la Clinica Universitară de Obstetrică-Ginecologie din Heidelberg, Germania, unde s-a perfecționat în domeniul laparoscopiei, histeroscopiei, al chirurgiei laparoscopice, chirurgiei cu laser, fertilizării in vitro. Cu ajutorul Crucii Roșii Germane Rhein-Neckar-Heidelberg, condusă de d-na Dr. h.c. Diemut Theato, s-a construit și dotat la Timișoara în perioada anilor 1993-1995 „Centrul de Laparoscopie, Chirurgie Laparoscopică, Fertilizare in Vitro și Embriotransfer” din cadrul Clinicii Universitare de Obstetrică-Ginecologie „Bega”, iar centrul a devenit o adevărată școală științifică pentru celelalte centre din România, care i-au succedat. Astfel, în anul 1995 a fost posibilă realizarea fertilizării in vitro în România și în 6 februarie 1996 s-a născut Daniel, primul copil român obținut datorită unuia dintre cele mai mari succese științifice ale medicinei secolului XX. Volumul „**Chirurgia endoscopică în ginecologie**” (însoțit de un DVD conținând operații demonstrative), apărut la Editura Academiei Române, 2008, este rezultatul muncii științifice în urma a peste 3.000 de intervenții laparoscopice realizate de academicianul Munteanu. Profesorul Ioan Munteanu a fost recompensat cu două diplome ale Academiei Române pentru activitatea științifică și publicistică (aceasta în mod excepțional, având în vedere faptul că această diplomă se acordă doar o singură dată). A fost declarat Cetățean de Onoare al Municipiului Timișoara în anul 2001, iar în anul 2004 a fost declarat membru de onoare al Academiei Române. Pe scurt, povestea lui Ioan Munteanu din Igrăș, cel care declara la primirea înaltului titlu academic: „**Am venit la Timișoara desculț și am creat un imperiu al științei și al sănătății!**”

Portretul academicianului,
realizat de maestrul
Vasile Pinteș

SÂNPETRU MARE

ISTORICUL BANATULUI

Unul dintre cărturarii Banatului contemporan, **Ioan Munteanu**, s-a născut la 31 octombrie 1938, în localitatea Igrîș, județul Timiș. Absolvent al Liceului „C.D. Loga” (1956), absolvent al Facultății de Istorie - Filosofie a Universității din Cluj-Napoca (1964). Repartizat ca asistent-preparator la Universitatea din Timișoara, Facultatea de Istorie - Geografie. Doctor în istorie (1976), profesor universitar la Catedra de Istorie, Universitatea de Vest, Timișoara. Conducător de doctorat din anul 2002, domeniul istorie. Director de studii postuniversitare și masterat (1997-2006). Membru în comitetul de redacție al publicației științifice „Studii de Istorie a Banatului”, în conducerea Societății de Științe Istorice – județul Timiș și al „Asociației Istoriceilor din Banat și Transilvania”. Autor de manuale universitare, a peste 150 de studii și lucrări științifice, a publicat în reviste de cultură (Orizont, Analele Banatului, România literară, Szabad Szó etc.), dar și articole de popularizare a istoriei Banatului în Timișoara; a fost consultant științific la serialul TVR 1 „Memorialul durerii”, a avut colaborări în emisiuni cu caracter cultural la Radio Timișoara, Radio „Europa liberă”, TVR 1, TVR 2, Analog TV. A fost organizator al sesiunilor științifice (domeniul istorie) naționale la Zilele Academice Timișene.

Începând cu anul 1968 și până în prezent publică numeroase volume ca autor sau în colaborare. Volumul „Făurirea statului național unitar român. Contribuții documentare bănățene. 1914-1918”, autori C. Brătescu, M. Milin, T. Moș, I. Munteanu, coordonator Ioan Munteanu, apărut la Editura Direcția Arhivelor de Stat, București, 1983, 302 pag., a fost distinsă cu Premiul „Nicolae Bălcescu” al Academiei Române în anul 1985. De referință este lucrarea scrisă în colaborare cu regretata sa soție, prof. dr. univ. Rodica Munteanu, „**Timișoara. Monografie**”, Editura Mirton, Timișoara, 2002, 570 pagini plus hărți.

În anul 2006, profesorului Ioan Munteanu îi apare primul volum din trilogia „**Banatul istoric**”, volum care cuprinde o amplă analiză monografică a așezărilor și populației Banatului între anii 1867-1918, regiune despre care profesorul Ioan Munteanu spunea: „**Banatul istoric a constituit în secolul al XVIII-lea, după încorporarea la Imperiul Habsburgic, o provincie experimentală pentru politica populaționistă a Curții din Viena**”, referindu-se la particularități specifice datorită colonizărilor masive făcute de Camera Aulică de la Viena mai ales în a doua jumătate a secolului al XIX-lea, când, precizează istoricul:

„**S-au întemeiat în Banat o serie de localități noi și s-au așezat familii întregi în satele deja existente cu scopul de a sparge grupul omogen românesc**”...

REAPARIȚIA
CASTORILOR

Parcul Natural Lunca Mureșului este constituit în aval de municipiul Arad, până la granița cu Ungaria, de-a lungul râului Mureș. În aval de Arad, către Semlac-Igrîș, au fost observate în ultimii trei-patru ani mai multe exemplare de castori.

Despre castorii din Lunca Mureșului, specie protejată la nivel european, se spune că ultimul ar fi dispărut în anul 1829. Reapariția lor pare a fi legată de un proiect derulat de Institutul de Cercetări și Amenajări Silvice din Brașov începând cu anul 1998 și care avea ca scop reintroducerea castorului în România. „**Castorii au fost aduși din Germania**

și eliberați într-un habitat studiat înainte și considerat extrem de favorabil pentru înmulțirea lui”, conform directorului „Parcului Natural Lunca Mureșului”, **Ovidiu Pîrv**, care consideră că pe tronsonul de râu amintit populația de castori poate fi estimată la șapte-opt exemplare.